

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 01 Ekim 2017
Sayı: 1350

14.08.2017

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Ülkemiz, jeolojik konumu ve dünyanın en aktif deprem fay hatları üzerinde bulunması sebebiyle yüksek deprem riskine sahiptir. Bu nedenle olası depremler konusunda mevcut eksikliklerin tespiti ve alınması gereken tedbirlerin araştırılabilmesi için TBMM içtüzüğü'nün 104. ve 105. maddeleri ve Anayasa'nın 98. maddesi gereğince bir Meclis araştırması açılmasını arz ederim.

Ahmet AKIN

Balıkesir

Kemal ZEYBEK

Samsun

Didem ENGİN

CHP İstanbul Milletvekili

Onursal ADIGÜZEL
İstanbul Milletvekili

Zekeriya YILMAZ
Zakara Milletvekili

Murat BAKAN

MURAT BAKAN
İzmir Mv.

Nurettin Demir
Muğla

Milletvekili

Hayati TEBER

Yakup AKBOY
İSTANBUL

SİBEL İDİMAN

Ankara Mv.

Senal SANHAN

Kazım ARSLAN
Denizli Mv.

Kadim DÜRMÜZ

ÖZKAN YALIN SERİN KAMUÇIOĞLU
MEZAR

İzmir Mv.

1350 Sayılı Meclis Araştırması Önergelerinin İmza Çizelgesi

GEREKÇE (ÖZET)

Doğal afetlerin başında gelen depremler nedeniyle bugüne kadar dünyada milyonlarca insan, canlı ve yaşam alanı yok olmuştur. Yalnızca 20. yüzyılda dünya genelinde yaşanan depremlerde toplam 1.548.450 kişi hayatını kaybetmiştir.

Dünyanın en etkin deprem kuşaklarından biri üzerinde bulunan ülkemizde 1900 yılı öncesi depremlere baktığımızda, 1169 depremin kayıt altına alındığı görülmektedir. 1900 yılından sonra bugüne kadar da bu topraklarda belli başlı 180 büyük deprem kayıt altına alınmıştır. Kayda alınan 180 depremde yitirilen 92.463 canımızın acısı hala ilk günkü gibi taze ve derindir.

Ülkemiz, depremlerde insan kaybı açısından dünyada 9., toplam etkilenen insan sayısı açısından ise 5. sıradadır. Türkiye nüfusunun %98'inin deprem tehdidi altında yaşadığı, sanayi kuruluşlarının % 98'inin deprem bölgelerinde kurulu olduğu ve %73'ünün aktif fay zonları içinde yer aldığı, barajlarımızın ise %95'inin bu tehlikeli topraklar üzerinde bulunduğu tahmin edilmektedir. Ülkemiz topraklarının %42'si, yani neredeyse yarısı I. derece deprem bölgesinde yer alırken, %24'ü de II. derece deprem bölgesinde yer almaktadır.

Marmara Bölgesi zengin toprakları ve coğrafi konumu nedeni ile ülkemiz ekonomisinin belkemiğini oluşturmaktadır. İstanbul da resmi olarak 15 milyonu aşan nüfusu ile bu bölgenin en önemli ili konumundadır. Marmara Bölgesi'nin ve özellikle İstanbul'un bulunduğu konum ciddi bir deprem riskini de beraberinde getirmektedir. Toplum genelinde, olası bir depremde çok ciddi can ve maddi kayıpların yaşanacağı endişesi mevcuttur.

Örneğin; 2002 tarihli, "JICA" çalışması olarak bilinen İstanbul metropoliten bölgesi deprem riski belirlemede olası bir depremde toplam ağır hasarlı bina sayısı 51,000, toplam ağır ve orta hasarlı bina sayısı 114,000, bu hasarlardan kaynaklanacak can kaybı sayısı 73,000, ağır yaralı sayısı 120,000 olarak tahmin edilmiştir.

Ayrıca 1999 Marmara Depremi sonrası yaşanan hukuk faciaları ve sorumluların cezasız kalması da halen yüreklerde bir sızı olarak yerini korumaktadır.

Esasen ülkemizin temel eksikliği, siyaset ve rant algısından arındırılmış bir deprem politikamızın halen oluşturulamamış olmasıdır.

1999 Marmara Depremi'nin ardından İstanbul için hazırlanan Afet Acil Eylem Planı'na göre 493 adet toplanma alanı belirlenmiş iken, günümüzde İstanbul İl Afet ve Acil Durum (AFAD) Müdürlüğü tarafından belirlenen toplanma alanı sayısı 77'ye kadar düşmüştür, önceden belirlenen alanların bir çoğu imara açılmıştır.

Meclis çatısı altında her ne kadar Ocak 2010'da Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmuş olsa da Komisyon Raporu'nda yer alan "Temel hedef, afetlerin zararları ile karşılaşan toplumun, geçmişten ders alma kapasitesini artırarak geleceğini koruma ve yeniden yapılanma gücüne sahip olmasıdır" ifadesine rağmen bu hedefin aradan geçen 7 yılda hala gerçekleştirilemediği üzümlere söylenebilir.

Özetle, yukarıda bahsi geçen sebeplerle, ülkemizde yaşanabilecek olası depremler öncesinde konunun uzmanlarının bilgi birikimine başvurulabilecek ve gerekli tedbirler alınması yönünde ivme sağlayacak bir araştırma komisyonunun ivedilikle kurulması gerekmektedir.

GEREKÇE

Deprem, yer kabuğu içindeki kırılmalar nedeniyle ani olarak ortaya çıkan titreşimlerin dalgalar halinde yayılarak geçtikleri ortamları ve yeryüzeyini sarsma olayıdır. Doğal afetlerin başında gelen depremler nedeniyle bugüne kadar dünyada milyonlarca insan, canlı ve yaşam alanı yok olmuştur. Yalnızca 20. yüzyılda dünya genelinde yaşanan depremlerde toplam 1.548.450 kişi hayatını kaybetmiştir.

Bugün teknoloji ve bilimde yaşanan ilerlemeler sayesinde depremin neden ve nasıl oluştuğunu bilebiliyoruz. Fay hatlarının tespiti sonucunda depremin nerede yaşanabileceğine dair tahminlerde de bulunulabiliyor. Ancak insanlığın tüm teknolojik ve bilimsel ilerlemeye rağmen hala çaresiz kaldığı bir nokta var: Deprem ne zaman olacak? Bu sorunun yanıtı mevcut teknolojiye rağmen belirsizliğini koruduğu için, insanlık elindeki teknolojiyi bir yandan da olası depremlerin can ve mal kaybını minimize etmek için kullanmaktadır.

TÜRKİYE'NİN DEPREM TARİHÇESİ

Ülkemiz jeolojik konumu nedeni ile depremlerin sebep olduğu acıları ve kayıpları en derinden yaşayan ülkelerden biri olmuştur. Türkiye en etkin deprem kuşaklarından biri olan Akdeniz-Alp-Himalaya kuşağı üzerinde yer almaktadır. Dünyadaki toplam depremlerin beşte birinin meydana geldiği bu kuşak, birbirine karşıt olarak uzanan kırıkların oluşturduğu bir ağ görünümü ile Türkiye'yi, Kuzey, Güney ve Batı'dan üç asli kırık sistemiyle kat etmekte, bu asli sistemlere yerel kırık zonları da eklenmektedir. Deprem haritası ve bu haritaya esas sismisite verilerine göre, Türkiye topraklarının %93'ü deprem bölgeleri içinde yer almaktadır.¹

Dünyanın en etkin deprem kuşaklarından biri üzerinde bulunan ülkemizde 1900 yılı öncesi depremlere baktığımızda, 1169 depremin kayıt altına alındığı görülmektedir.² 1900 yılından sonra bugüne kadar da bu topraklarda belli başlı 180 büyük deprem kayıt altına alınmıştır. Bu depremler içerisinde 15 tanesinde can kaybı 1000'in üzerindeyken, 33 tanesinde can kaybı 100'ün üzerindedir.

Bunlar içinde 1939 yılında Erzincan'da yaşanan deprem topraklarımızda büyük acılara neden olan depremlerin başında gelmektedir. 26 Aralık 1939 tarihinde yaşanan depremde 32.962 canımız yitirilmiş, 116.720 bina ağır hasar almıştır.

Yine 1999'da yaşanan Gölcük merkezli Marmara depremi de toplumsal hafızamızda silinemeyecek acılar ile birlikte yerini almış, resmi verilere göre 17.480 yurttaşımızın vefatına sebep olmuştur. 1999 depreminde yalnızca Gölcük ilçesinde 5.383 vatandaşımız hayatını kaybetmiştir. Bu da o tarihte Gölcük'te yaşayan her 5 kişiden birinin ölümü anlamına gelmektedir.

¹ http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/8273773702779a0_ek.pdf

² <http://www.deprem.gov.tr/tr/tarihseldepremler>

Ülkemizde yaşanan daha yakın tarihli depremlere baktığımızda, 1999 depreminin ardından 12 yıl sonra Van'da yaşanan deprem de yine ülkemizi derin acılara boğmuştur. 23 Ekim 2011 günü meydana gelen Van-Erciş merkezli deprem ve 9 Kasım 2011 günü yaşanan Van-Edremit merkezli deprem; Van ve ilçelerinde çok kuvvetli bir şekilde hissedilmiş olup, bölgedeki yapıların dayanıksızlığı nedeniyle yıkıcı hasar yaratmış ve çok sayıda can kaybına yol açmıştır. 23 Ekim ve 9 Kasım 2011 depremlerinde toplam 644 vatandaşımız hayatını kaybetmiş, 1.966 vatandaşımız yaralanmış, 252 vatandaşımız ise enkazlardan sağ olarak kurtarılmıştır³. Van depremi sonrası yaşananlar ülkemizde deprem riski konusunda halen gereken adımların atılmadığını bir kez daha göstermiştir.

Kayda alınan 180 depremde yitirilen 92.463 canımızın acısı hala ilk günkü gibi taze ve derindir.

Son olarak geçtiğimiz günlerde Ege bölgesinde, Muğla ilimizde üst üste şiddetli bir şekilde hissedilen depremler silsilesi ile birlikte deprem gerçeği bir kez daha ülkemiz gündeminin üst sıralarına yerleşmiştir.

TÜRKİYE'NİN YÜKSEK DEPREM RİSKİNE RAĞMEN ÖNLEMLER YETERSİZ

Toplumsal tarihimizde deprem sebebiyle yaşanan bunca acı ve felakete rağmen, deprem konusunda ülkemizde gerekli derslerin alındığını söylemek ne yazık ki hala pek mümkün değildir. Oysa uzmanlar Türkiye'nin ciddi bir deprem riski altında olduğunu sıklıkla vurgulamaktadır. Ülkemiz, depremlerde insan kaybı açısından dünyada 9., toplam etkilenen insan sayısı açısından ise 5. sıradadır.⁴

Türkiye nüfusunun %98'inin deprem tehdidi altında yaşadığı, sanayi kuruluşlarının % 98'inin deprem bölgelerinde kurulu olduğu ve %73'ünün aktif fay zonları içinde yer aldığı, barajlarımızın ise %95'inin bu tehlikeli topraklar üzerinde bulunduğu tahmin edilmektedir.⁵ Ülkemiz topraklarının %42'si, yani neredeyse yarısı I. derece deprem bölgesinde yer alırken, %24'ü de II. derece deprem bölgesinde yer almaktadır.

Ülkemizde her ne kadar 1999 Marmara Depremi acı bir tecrübe ile toplumsal farkındalık oluşturmuş olsa da deprem konusunda yeterli bilince sahip olduğumuzu söylemek hala pek mümkün değildir. Elbette yukarıda da belirtildiği gibi depremin ne zaman olacağının bilinmesi mevcut bilimsel ve teknolojik koşullarla mümkün değildir. Ancak gelişmiş teknolojiler ve rant sevdasından uzak yönetimsel yaklaşımlar ile en şiddetli depremlerden dahi çok az hasarlarla kurtulmak artık mümkündür. Örneğin toprakları ciddi deprem riski altında bulunan Japonya bugün ranttan uzak bir anlayış, geliştirdiği yapı teknolojileri ve uyguladığı şehirleşme politikası sonucunda "deprem değil, bina öldürür" sözünün doğruluğunu tüm dünyaya göstermektedir. Japonya'nın yakın zamanda yaşadığı sarsıcı depremler bize bilim ve teknolojik gelişmelerin yardımıyla her zeminde bina yapılabileceğini ve bu binaların şiddetli depremlere dayanabileceğini göstermiştir⁶.

Deprem sırasında ve sonrasında vatandaşlarca haklı bir şekilde yaşanan panik ve endişe hali deprem konusunda gerekli bilinçlendirme faaliyetlerinin yapılmadığının açık bir göstergesidir. Vatandaşlarımızda Hükümet'e yönelik var olan güvensizlik deprem riskine yönelik alınan tedbirler konusunda da kendisini göstermektedir.

³ <https://www.afad.gov.tr/tr/2385/Van-Depremi-Hakkinda>

⁴ <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2288/files/afadsp2013-2017.pdf>

⁵ http://www1.mmo.org.tr/resimler/dosya_ekler/8273773702779a0_ek.pdf

⁶ http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/331b90067e3cddde_ek.pdf?dergi=136

açmaktadır. Vatandaşlar yöneticilerin, siyasilerin ve müteahhitlerin yaşanan acılardan ne kadar ders aldıkları konusuna haklı bir endişe ve şüphe ile yaklaşmaktadır. Denetimlerin gereği gibi yapıp yapılmadığı konusunda vatandaşlarımızın yüreğini ferahlatacak adım ve gerçekçi açıklamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Ülkemiz genelindeki mevcut yapı stokunun ne kadarının depreme dayanıklı olduğu konusunda da hala sağlıklı bir çalışma yapılabilmiş değildir.

Esasen ülkemizin temel eksikliği, siyaset ve rant algısından arındırılmış bir deprem politikamızın halen oluşturulamamış olmasıdır. Ne yazık ki AKP Hükümeti, depreme yönelik çalışmaları rant hırsından uzak düşünememekte, depreme ilişkin tedbir almayı, bilimsel analiz ve görüşlerden uzak bir şekilde, şehirlerde rantı yüksek bölgelerde kentsel dönüşüm gerekçesi ile acele kamulaştırma kararı almaktan ibaret görmektedir.

Yine ülkemiz genelinde olası bir deprem afeti durumunda insanların nerede ve hangi koşullarda barınacağına ilişkin belirsizlik de devam etmektedir. Son günlerde ülkemizin farklı noktalarında yaşanan depremler bu belirsizliği ve Hükümet'in konuya ilişkin ciddiyetten ve bilimsellikten uzak tutumunu da bir kez daha kamuoyu gündemine taşımıştır. İstanbul özelinde konuya yaklaştığımızda, cevapsız kalan en önemli soru, olası bir büyük deprem sonrasında İstanbulluların barınmasının nasıl ve nerede sağlanacağına ilişkindir.

1999 Marmara Depremi'nin ardından İstanbul için hazırlanan Afet Acil Eylem Planı'na göre 493 adet toplanma alanı belirlenmiş iken, günümüzde İstanbul İl Afet ve Acil Durum (AFAD) Müdürlüğü tarafından belirlenen toplanma alanı sayısı 77'ye kadar düşmüştür, önceden belirlenen alanların bir çoğu imara açılmıştır. Belirlenen alanlarda özel mülkiyet alanlarının da bulunması ve "toplanma alanı" kavramına ilişkin hukuki bir tanımın ve dayanağın olmayışı bu alanların kentsel rant hırsından uzak kalabilmesini engellemektedir. İlk aşamada belirlenen 493 adet toplanma alanı dahi konunun uzmanlarınca ve bilimsel analizlere göre, resmi nüfusu 15 milyona yaklaşan İstanbulluların barınması için yetersiz görülürken, bugün 77 adede kadar düşen toplanma alanının olası bir büyük afet karşısında hiçbir şekilde yetmeyeceği ve çok ciddi sorunlara yol açacağı açıktır.

TOPLANAN DEPREM VERGİLERİ NERELERE HARCANIYOR?

1999 Marmara Depremi'nin yaralarının sarılması ve olası depremlere hazırlık amacıyla 2000 yılında geçici olarak getirilen sonraki süreçte kalıcı yasa maddesi haline getirilen ve halk arasında 'deprem vergisi' olarak bilinen Özel İletişim Vergisi'nin akıbeti konusunda Hükümet üyelerinin "yol yaptık" gibi konunun ciddiyetinden uzak izahatları da toplumsal endişeleri artırmıştır.

Meclis çatısı altında her ne kadar Ocak 2010'da Deprem Riskinin Araştırılarak Deprem Yönetiminde Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmuş olsa da Komisyon Raporu'nda yer alan "Temel hedef, afetlerin zararları ile karşılaşan toplumun, geçmişten ders alma kapasitesini artırarak geleceğini koruma ve yeniden yapılanma gücüne sahip olmasıdır" ifadesine rağmen bu hedefin aradan geçen 7 yılda hala gerçekleştirilemediği üzümlerle söylenebilir. Bu nedenle yeni bir araştırma komisyonunun kurularak geçmiş dönemlerde yapılan çalışmaları değerlendirilmesi, eksikliklerin acilen tespit edilmesi ve Hükümet'in önerilen önlemleri ivedilikle hayata geçirmesi gereklidir.

9 Ağustos 2011 tarihinde toplanan Afet ve Acil Durum Yüksek Kurulu'nda da Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı (UDSEP-2023) kabul edilmiş ve 18 Ağustos 2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Eylemlerin gerçekleştirilmesi için

Vadeli (2012-2013), Orta Vadeli (2012-2017) ve Uzun Vadeli (2012-2023) süreçler belirlenmiştir. Ancak hedeflerin süreçler içerisinde ne boyutta gerçekleştirildiği ya da gerçekleştirilememelerinin nedenleri konusunda kamuoyu ne yazık ki yeterince bilgilendirilmemektedir.

Özetle, yukarıda bahsi geçen sebeplerle, önemli bir deprem bölgesinde yer alan ülkemizde yaşanabilecek olası depremler öncesinde konunun uzmanlarının bilgi birikimine başvurulabilecek ve gerekli tedbirlerin alınması yönünde ivme sağlayacak bir araştırma komisyonunun ivedilikle kurulması gerekmektedir.

